

**VERSLAG VAN DE SESSIE VAN DE RAAD DER GEMEENTE HAARLEMMERMEER
OP DONDERDAG 14 JUNI 2018**

Onderwerp: Verkiezingen (2677555)

Voorzitter: mw. S. van de Meeberg

De leden: dhr. M.L. Beusenberg, dhr. M.W. van Dijk, dhr. A.L.M. den Elzen, mw. M.P. van der Helm-Chandansingh, dhr. J.P. Meegdes, dhr. J.G. Rip, mw. M.L. Sedee-Schuitenmaker, dhr. P.J.M. Schouten, mw. B.C. van Straten-van Diepenbeek, dhr. J.P.H. de Vries

Griffier: mw. S. Redeker

Portefeuillehouder: dhr. O. Hoes

Insprekers: Geen

De VOORZITTER: Dames en heren, zijn wij er? Ja, we zijn er. Van harte welkom bij deze sessie. We gaan het met elkaar hebben over verkiezingen en raadswissel. Dit is een sessie op verzoek van D66. Zij krijgen dan ook als eerste het woord en vijf minuten extra spreektijd. Gaat uw gang, mijnheer Meegdes.

De heer MEEGDES: Dank u wel, voorzitter. Ik ben blij dat we van gedachten kunnen wisselen met collega's. Ik denk ook niet dat ik vijf minuten extra nodig heb, maar het is goed dat we het met elkaar er even over hebben en dat het niet gelijk op de stemming aankomt. 2018 is een bijzonder jaar voor onze gemeente. We mogen op 21 november 2018 naar de stembus in het kader van de fusie met Haarlemmerliede en Spaarnwoude. Een lokale verkiezing die niet samenvalt met andere gemeenten. Het is daarnaast ook bijzonder omdat we geen landelijke media-aandacht voor de verkiezingen hebben en weten dat daardoor de opkomst vaak lager is dan bij reguliere lokale verkiezingen. Goed dus dat de gemeente met een raadsvoorstel komt om de verkiezingen in het najaar succesvol te laten verlopen en zoveel mogelijk mensen naar de stembus proberen te krijgen. D66 ziet in het raadsvoorstel hiertoe ook goede voorstellen terug, zoals de grootte van het aantal stembureaus en initiatieven om jongeren te betrekken, maar we vinden ook dat wij dit voorstel niet enkel met een stemming kunnen laten volstaan. Er is een aantal punten waar wij graag met de collega's van gedachten over wisselen. Zo wordt in het raadsvoorstel de suggestie gedaan om peilingen te laten verzorgen door Onderzoek en Statistiek tot uiterlijk anderhalve week voor de verkiezingen op woensdag 21 november 2018. Dit is een punt waarvan wij vinden dat het niet thuishoort bij de gemeentelijke organisatie. Het is niet gebruikelijk dat gemeenten peilingen houden, het is ook niet een van de taken van de gemeente en onze gemeente heeft hier ook geen enkele ervaring mee. Het houden van peilingen is een vak apart. Deze expertise heeft de gemeente niet. Zelfs peilingbureaus zitten na jarenlange ervaring er soms nog ver naast en plegen zelf correcties om enigszins in de buurt te komen van de mogelijke uitslag. De NOS gebruikt tegenwoordig het gemiddelde van een aantal peilingbureaus en dat doen zij nog met een slag om de arm.

De VOORZITTER: U krijgt een interruptie van mevrouw Sedee van het CDA. Gaat uw gang.

Mevrouw SEDEE: Mijnheer Meegdes, u moet niet alleen maar kijken naar de peilingen van mijnheer De Hond.

De heer MEEGDES: Nee, dat bedoel ik ook niet.

Mevrouw SEDEE: Ik begrijp nog steeds dat u in de war bent.

De VOORZITTER: Wilt u via de voorzitter spreken, alstublieft? Allebei. Interruptie van mijnheer Beusenberg? Nee? Mijnheer Meegdes, gaat u verder. Gaat uw gang.

De heer MEEGDES: Daar kijk ik ook zeker niet naar. Ik gaf ook al aan dat er meerdere bureaus zijn. Ze zitten er vaak allemaal wel redelijk naast, maar goed. De vraag is ook of kleine partijen, met specifieke doelgroepen, goed kunnen worden gemeten. Uit eigen ervaring met onderzoek weet ik dat het zeer lastig is, bijna onmogelijk. Daarnaast kunnen peilingen ertoe leiden dat er meer over de peilingen wordt gepraat dan over de inhoud. Politieke partijen moeten dan gaan uitleggen waarom ze het zo goed of slecht doen in de peilingen...

De VOORZITTER: Mijnheer Meegdes, u krijgt weer een interruptie. Ditmaal van mijnheer Beusenberg.

De heer MEEGDES: Zou ik wel mijn zin af mogen maken voorzitter want ik vind het wel vervelend als ik mijn zin niet kan afmaken.

De VOORZITTER: Ik geef mijnheer Beusenberg het woord. Gaat uw gang.

De heer BEUSENBERG: Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Meegdes had het over kleine partijen. Kunt u aangeven welke kleine partijen u bedoelt in de gemeente Haarlemmermeer?

De VOORZITTER: Mijnheer Meegdes, gaat uw gang.

De heer BEUSENBERG: Want we hebben er nog wel wat.

De heer MEEGDES: Ja zeker, maar ik doelde daar niet specifiek op een kleine partij, maar juist partijen die mogelijk, inderdaad, net wel of niet een zetel hebben die zijn heel lastig te meten.

De VOORZITTER: Mijnheer Meegdes, gaat uw gang met uw zin, alstublieft.

De heer MEEGDES: Ik ga toch wel even mijn zin afmaken. Wat ik wilde zeggen, juist die peilingen zorgen ervoor dat het niet over de inhoud gaat, maar dat het gaat over de peilingen. Wij vragen ons dus af of dit in het raadsvoorstel zou moeten worden opgenomen. Dit hoort in zijn algemeenheid toe aan de media die dat mooi kan, aan politieke partijen die hun peilingen kunnen laten uitzetten of peilbureaus die dat doen. We overwegen dan ook hierover een amendement in te dienen, als het in het voorstel blijft. We zijn benieuwd naar hoe onze collega's hiernaar kijken. Daarna zouden wij ook willen kijken of wij op een andere manier kunnen omgaan met de stelling van het Kieskompas en de StemWijzer. Waarom laten wij de stellingen eigenlijk niet bedenken door de inwoners? Bijvoorbeeld tien door de inwoners. Tien door journalisten en de overige door de politieke partijen. Immers, zij weten ook goed wat er speelt en op een andere manier kunnen wij dan tot stellingen komen. Graag een reactie. Wij staan ook open voor een suggestie die zorgt voor een hogere opkomst. Dan denk ik bijvoorbeeld zelf aan de mooie term geotargeting op de dag van de verkiezingen.

De heer RIP: Wat?

De heer MEEGDES: Nou, dat ga ik uitleggen, mijnheer Rip. Dat betekent, dat iedereen die in Haarlemmermeer is en op nu.nl en op De Telegraaf en andere belangrijke sites kijkt, een bericht krijgt te zien dat er dan verkiezingen zijn. Misschien is het mogelijk om een sms'je van de burgemeester te sturen, dat er verkiezingen zijn. Graag daarop een reactie. Daarnaast, voorzitter, missen wij in het voorstel informatie over de nieuwe verkiezingsborden. Hoe zat het daar nu mee? Dat heeft de raad ook gevraagd. Wanneer worden wij hierover geïnformeerd? Om niet meer te plakken, maar digitale verkiezingsborden. Bij het voorstel missen wij dan een financiële onderbouwing. Wat leveren al die extra kosten en extra inspanning nu eigenlijk op? Hoeveel extra stemmen? Hoeveel extra geld geven wij nu daadwerkelijk uit ten opzichte van vorige keren en wat gaat het ons opleveren? Het is ook een beetje een kosten-batenanalyse. Tot slot, voorzitter, vragen wij ons af of het niet verstandig is om de begeleiding van de verkiezingen niet door het Seniorenconvent te laten doen, maar door een verkiezingscommissie. Niet alle fractievoorzitters houden zich binnen de partij bezig met de verkiezingen. Het zou goed zijn dat alle partijen vertegenwoordigers kunnen afvaardigen, ook nieuwe partijen die nu nog niet in de raad zitten. Graag een reactie. Dank u wel.

De VOORZITTER: Dank u wel, mijnheer Meegdes. Dan Forza!, mijnheer Van Dijk. Gaat uw gang.

De heer VAN DIJK: Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, verkiezingen. Hartstikke mooi. We kunnen er niet op wachten. De regering wil dat er bij de herindelingsverkiezingen van 21 november 2018 al binnen een aantal gemeenten wordt geëxperimenteerd met elektronisch tellen. Bent u bereid om Haarlemmermeer hiervoor op te geven als gemeente die mee wil doen met dit experiment? Of misschien wel met elektronisch stemmen? In meerdere gemeenten zijn bij stembureaus tijdelijke invalidenplaatsen gecreëerd. Hierdoor is het voor mensen die slecht ter been zijn eenvoudiger om het stembureau te bereiken. Bent u bereid, voorzitter, om bij stembureaus die dat nodig hebben zo een tijdelijke invalidenparkeerplaats te realiseren? Ook de fractie van Forza! ziet weinig heil in het houden van peilingen. Ten eerste omdat deze peilingen sturend zouden kunnen werken en daarnaast hebben deze peilingen maar een beperkt bereik. Wij vragen ons af wie we met deze peilingen nu echt gelukkig maken. Wat Forza! betreft gaat hier een streep door. Voorzitter, de fractie van Forza! ziet een live-uitzending van de verkiezingsavond op internet niet zitten. Wij vermoeden dat het animo hiervoor erg laag zal zijn en wij begrijpen de goede bedoelingen, maar wij vrezen dat de kosten niet op zullen wegen tegen de baten. De fractie van Forza! is een voorstander van het inzetten van digitale borden en voorgedrukte banners in frames. Dat voorkomt dat partijen posters over andere posters plakken of dat posters afgescheurd worden. Hoe staat het onderzoek, zoals het in het stuk staat, er nu voor? Ik ben het eens met D66 dat wij ook misschien wat meer de burgemeester in moeten zetten, als publiek figuur. Als bekend persoon. Of misschien een tête-à-tête met de burgemeester bij een stembureau. Het lijkt mij hartstikke leuk als dat op een of andere manier vormgegeven gaat worden. Mooie job. Het voorstel van D66 om een verkiezingscommissie, niet vanuit het Seniorenconvent, maar gewoon van de mensen die zich bezighouden met de verkiezingen, samen te stellen, lijkt mij een heel goed plan waarin ook wij ons goed kunnen vinden.

De VOORZITTER: Dank u wel. Dan mijnheer Rip van HAP.

De heer RIP: Voorzitter, dank u wel. Deze verkiezingen van de gemeente Haarlemmermeer kunnen wij echt als uniek kwalificeren. De aanleiding gaat toch betekenen dat wij voor Haarlemmermeer geschiedenis zullen gaan schrijven. Dat is echt uniek. Evenzo uniek is natuurlijk 21 november 2018 als verkiezingsdatum. Ik kan melden dat het doorgaans niet de geschiktste avond is in het jaargetijde om erop uit te trekken om je democratisch recht te verzilveren. Ik heb eens even gegoogeld de afgelopen jaren, maar dan is het veelal toch narrig weer. Maar we mogen best stilstaan bij het feit dat de laatste verkiezingen een gemiddeld opkomstpercentage lieten zien van net boven de 50%. Dat dit

percentage nog lager zal uitvallen, vanwege deze uitzonderlijke situatie, valt te verwachten. Er wordt zelfs gesproken over een daling van maximaal 10% tot 15%. Dan heb ik het hier gewoon over 35% tot 40%. Dan moet je eens voor jezelf afvragen, is dat democratisch dan wel een goede legitimiteit. Maar goed, dat is een andere discussie.

De VOORZITTER: U roept een interruptie op van mijnheer Meegdes van D66.

De heer MEEGDES: Ja, ik snap dat punt heel goed, maar ik stelde die vraag ook, want stel we geven € 30.000,00, € 40.000,00, er staan hier geen bedragen bij, maar er gaan best wel forse bedragen uit en het levert 1000 stemmen extra op. Is die € 30.000,00, € 40.000,00 dat u waard?

De VOORZITTER: Mijnheer Rip, gaat uw gang.

De heer BEUSENBERG: Als ze op mij stemmen wel.

De heer RIP: Ik begrijp even niet waar u naartoe wilt, maar als u mij even mijn betoog laat afmaken, dan zult u zien dat mijn bijdrage vooral offensief is, want dat moeten wij dus doen. Wij moeten met zijn allen voorkomen dat we op 35%-40% komen te zitten. We moeten deze verkiezingen met elkaar offensief aanpakken, want wij willen een uitzondering gaan realiseren. Wij zijn uitstekend in het binnenhalen van awards; we hebben er eentje voor duurzaamheid en we hebben er eentje voor economie, die staan prachtig in onze prijzenkast, maar de HAP wil er nog eentje binnenslepen. Wij moeten proberen het hoogste opkomstpercentage van Nederland te realiseren, want dat moet je met elkaar willen. Ik zal u vertellen, met 82,6% hebben wij die award binnen. Dan zet je jezelf op de kaart. Daar moet het vanavond over gaan en niets anders. En niet over dat is wel goed en dat is niet goed. Hoe gaan wij dat met elkaar bereiken? Oplossingen moeten we met elkaar verzinnen. De HAP gaat u er een aantal voorleggen. De lage opkomstpercentages in alle deskundigenrapporten; er is een algemene deler. Het meest gebaat is een inzet met persoonlijke brieven, overal kom je dat tegen, in elk rapport, en met de inwoners persoonlijk in gesprek gaan. Ik heb goed nieuws voor de inwoners, dat is de HAP-formule. Ja, koop een mobiele fractiekamer, doe dat vier jaar lang en je bereikt gewoon heel veel mensen. Maar er is meer. Onderzoek wijst uit dat met name de doelgroep jongeren aandacht kan gebruiken om het democratisch recht te verzilveren. Deze groep wordt geschat op 10.000 stemmers. Deze groep reikt veel verder dan alleen de 'first time voters', zoals dat in het voorstel staat, want het is ook vooral de tweede en derde levensfase die daarbij betrokken zijn. Zij hebben stemmen niet als een soort automatisme in de genen zitten. Zoals u van de HAP, een lokale partij, kunt verwachten: lokale problemen vragen om lokale, pragmatische oplossingen. Nou, we hebben er twee. HAP ziet graag dat er voldoende stemlokalen geplaatst gaan worden op de middelbare scholen. Dat is één. Ik weet niet of het erin staat, of het gaat gebeuren, maar HAP ziet het graag gebeuren. HAP wil ook dat wij de scholieren oproepen om een soort stemselfies te gaan realiseren, want dat is vier jaar geleden ook gelukt.

De VOORZITTER: U krijgt een interruptie van mevrouw Van der Helm. Gaat uw gang.

Mevrouw VAN DER HELM: Voorzitter, een vraagje aan mijnheer RIP. Wilt u dan inderdaad zoveel kosten uitgeven als u van middelbare scholieren weet dat alleen de bovenbouw, de kinderen die net achttien zijn, mogen stemmen?

De VOORZITTER: Mijnheer Rip. Gaat uw gang.

De heer RIP: Er staat hier in het voorstel ook, als je bij de stemmers, de 'first time voters', gaat beginnen het onder de aandacht te brengen, dan is gebleken dat die mensen in hun verdere

levensfasen meer gaan stemmen. Het is belangrijk om daar te gaan beginnen. Wat wij ook willen, die stemselfies, daar hebben wij iemand in Haarlemmermeer die daar de voorpagina's mee heeft gehaald, ik weet niet of u zich dat nog kunt herinneren van vier jaar geleden, maar dat zouden wij ook op die scholen moeten doen. Dan moet je dus met de stembus daarnaartoe. Waarom roepen wij 21 november 2018 op die school niet uit als de 'Dag van het Democratisch Recht' bijvoorbeeld. Maak daar een maatschappelijke dag van. Zorg dat die scholieren wellicht op die dag de peilingen gaan doen, want peilingen, er moet zoveel mogelijk gepeild worden. Dus niet stoppen. We moeten zoveel mogelijk peilen om te zorgen dat we een beetje een indicatie krijgen dat het opkomstpercentage omhooggaat en niet zozeer de...

De VOORZITTER: U krijgt allemaal interrupties. Eerst mijnheer Van Dijk, dan mijnheer Meegdes. Mijnheer Van Dijk, gaat uw gang.

De heer VAN DIJK: Voorzitter, een mooi betoog. Helder. Dat klopt, ik ben ook erg nieuwsgierig naar het vervolg, maar wat mij wel opvalt is: u wilt peilingen houden op de dag van de verkiezingen zelf. Dat snap ik niet zo goed.

De VOORZITTER: Voordat u antwoordt wil ik even naar mijnheer Meegdes, want u had op hetzelfde punt een interruptie. Mijnheer Meegdes.

De heer MEEGDES: Ja, want u zegt peilingen, zoveel mogelijk. Dat klinkt hartstikke mooi natuurlijk, maar u zegt eigenlijk iets anders. U zegt, ik wil weten hoe hoog het opkomstpercentage is. Dat snap ik, dat we dat willen monitoren en hoe zorgen wij er nu voor dat er factoren zijn, maar om maar peilingen uit te voeren? Peilingen gaan over: heeft de HAP straks zes, zeven, vier, twee, één zetels.

De VOORZITTER: Mijnheer Rip, gaat uw gang.

De heer RIP: Voorzitter, hier zie je dus de verschillen. Het is of defensief denken, of offensief proberen resultaat te boeken. In mijn beleving moet je dat offensief doen. Ik geef een aantal suggesties mee, dat moet natuurlijk verder... Ik hoop dat iedereen helpt om dat fijn te slijpen. Maar als wij het hebben over de doelgroep jongeren...

De VOORZITTER: Wacht even, voordat u verdergaat, want mevrouw Sedee stak ook haar vinger op. Mevrouw Sedee, gaat uw gang.

Mevrouw SEDEE: Mijnheer Rip en de voorzitter, mijnheer Rip, ik hoor u. U bent ontzettend enthousiast om de jongeren erbij te betrekken, ik zie ook de pot van 10.000 stemmers, allemaal jongeren, dat is gewoon een enorm potentieel wat daar ligt.

De heer RIP: Staat in de stukken.

Mevrouw SEDEE: Dat weet ik, want ik heb ze gelezen. Maar, dat verhaal van u over die selfies... Ik moet u zeggen dat ik daar niet zoveel mee heb. Ik heb daar moeite mee. Ik kan dat niet zo goed verwoorden, maar dat heeft toch te maken met privacy. Met het geheim van het stemkamertje. Ik weet dat dit gebeurt, selfies en met de vinger erbij, bij de partij en zo. Ik moet u zeggen, ik vind dat eigenlijk niet passen bij het stemmen en het geheim van stemmen. Verder is er nog iets anders dat ik graag aan u zou willen voorleggen als u het hebt over we gaan naar scholen en wij gaan daar stembussen neerzetten, dan moeten we ook natuurlijk communiceren met de jongeren. Wat ik nu zo graag zou willen is, dat wij dan ook communiceren dat het geen wettelijke plicht is om te gaan stemmen, maar eigenlijk wel een morele plicht is om te gaan stemmen. Dat democratie iets is wat je moet

onderhouden. Daar moet je zuinig op zijn. Je moet daarin mee doen. Dus, niet alleen maar feesten, maar ook gewoon vertellen wat er op het spel staat. Uitleggen wat wij eigenlijk doen. Dat wij er voor hen zijn, de politici, de volksvertegenwoordigers en dat zij een stemmacht hebben...

De VOORZITTER: Het is een interruptie, mevrouw Sedee? Misschien kunt u het anders voor uw eigen termijn bewaren?

Mevrouw SEDEE: O, ja, maar die is toch heel kort. Maar dat zij stemmacht hebben, zou je moeten gebruiken. Appel.

De VOORZITTER: Goed. Nog een interruptie. Mijnheer Van Dijk.

De heer VAN DIJK: Voorzitter, we bespreken hier het stuk dat voorligt, met een aantal beslispunten. De punten waar mijnheer Rip mee komt, heel goed. De punten waar mevrouw Sedee mee komt, dat is nu net juist de discussie die wij met elkaar moeten gaan voeren in een soort verkiezingscampagnegroep, want anders gaan wij nu een beetje voor de Bühne de bal hoog houden. We hebben hier een stuk, met een aantal beslispunten, dat voorligt. Daar zou ik het heel graag met jullie over willen hebben. Over de andere onderwerpen, ook van de heer Rip, graag in een commissie.

De VOORZITTER: Mijnheer Rip, gaat u verder met uw betoog.

De heer RIP: Nou, ja, ik heb mij in ieder geval voorbereid om vanavond met elkaar de eerste gedachten te wisselen en te kijken of wij deze nota verder kunnen uitbreiden, of stimuleren, of wat dan ook. Daar is vanavond de kans voor. Die grijp ik met twee handen. Maar, wat ik al vertelde, het gaat vooral om die doelgroep jongeren, want daar zit een hoop winst in, om die naar de stembus te krijgen. Dan kom je vanzelf op die 82,6%. Als wij het over jongeren hebben, dat is prachtig, maar we moeten niet over jongeren praten, maar met jongeren. Ik zou zo graag willen dat wij deze ideeën, die verzameling van ideeën vanavond, dat wij dit stuk eerst eens voorleggen aan de Jongerenraad, want die hebben wij natuurlijk niet voor niets. Als er een aantal experts is die kan bewerkstelligen jongeren naar de stembus te krijgen, dan is volgens mij de ingang de Jongerenraad. Ik zou dan graag zien dat de Jongerenraad de Seniorenraad een bindend advies geeft op dit stuk en de ideeën die er vanavond zijn gelanceerd. Dank u wel.

De VOORZITTER: Dank u wel. Mijnheer Meegdes, een interruptie nog. Gaat uw gang.

De heer MEEGDES: Ja, ik ben ook blij met de komst van de Jongerenraad, ik denk dat zij een goed klankbord kunnen zijn. Alleen jongeren naar de stembus krijgen is een vak apart. We weten gewoon dat de opkomst bij jongeren heel erg laag is. Ik snap uw ambitie, maar ik zou ook graag kijken naar de experts. Het is volgens mij ook een uitdaging aan ons allen om het aantrekkelijk te maken voor die jongeren om te stemmen, want alleen maar zeggen 'je moet stemmen'. Laat dan ook maar die verschillen zien. Laten wij dan ook experts inhuren om te zorgen... Want alleen bij de jongerenraad, die zijn geen expert in opkomstbevordering. Zelfs Obama kreeg het niet voor elkaar, dus...

De VOORZITTER: Mijnheer Beusenberg, gaat uw gang.

De heer BEUSENBERG: Dank u, voorzitter. Sociaal Rechts Haarlemmermeer vraagt niet alleen...

De VOORZITTER: Wacht even? Gaat u nu aan uw termijn beginnen?

De heer BEUSENBERG: Nee, nee...

De VOORZITTER: Oké, een interruptie nog op mijnheer Rip. Gaat uw gang.

De heer BEUSENBERG: Sociaal Rechts Haarlemmermeer vraagt niet alleen of jongeren gaan stemmen, want het is natuurlijk een hele belangrijke doelgroep. Daarom hebben wij bij Sociaal Rechts ook besloten om een jongere op plaats 2 te zetten. Mijn vraag aan mijnheer Rip is: gebeurt dat bij uw partij ook?

De heer RIP: Nou, dat is nog heel spannend in onze partij, want de lijst is nog niet bekend. Maar ik kan u, denk ik, over anderhalve week, twee weken, daar uitsluitel over geven. Ik kan u wel melden dat wij veel jongere aanwas hebben.

De VOORZITTER: Mevrouw Van Straten, VVD. Een interruptie. Gaat uw gang.

Mevrouw VAN STRATEN: Dank u wel, voorzitter. Ik wil nog even reageren op mijnheer Meegdes, want we hebben het hier over communicatie vanuit de gemeente. Experts vragen om de verschillen kenbaar te maken, dat vind ik nu niet een taak die bij de gemeente ligt. Die ligt met name bij de politiek zelf, dus laten wij ons daar nu verre van houden, zou ik zeggen.

De VOORZITTER: Goed. Dank u wel. Dan is nu aan het woord mijnheer De Vries van de ChristenUnie-SGP. Gaat uw gang.

De heer DE VRIES: Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, ik heb met belangstelling het onderzoek dat achter het raadsvoorstel zat gelezen. Interessant en soms verhelderend onderzoek is gedaan naar de factoren die van invloed zijn op de opkomst. Een wetenschappelijk onderzoek. Ik denk dat je daar wat aan kunt hebben. Als eerste factor voor een hogere opkomst worden bewoners die vaak kerkdiensten bezoeken genoemd. Er wordt dus een verband vastgesteld tussen de afgenomen kerkgang en de lagere opkomst bij de verkiezingen. Ik zou wel weten hoe de opkomst hoger kan worden. Ik miste dat punt nog wel bij de negen beslispunten die genoemd werden, maar goed. Dan nog terzijde, dat kerken... Er is wel eens een keertje onderzoek gedaan in Rotterdam naar het maatschappelijk rendement van kerken, dat kwam boven de € 100 miljoen uit voor die stad. Verder zien wij dat de communicatie-inzet van gemeenten, volgens dat onderzoek, geen significant effect op de opkomst zal hebben. Onze fractie pleit ervoor om hier dan ook geen overvloedige energie in te steken en alleen de hoognodige zaken via deze kanalen uit te voeren. Het aantal stembureaus blijkt wel duidelijk van invloed. Wij kunnen daarom met de punten die daar genoemd zijn, mobiele stembureau, uitbreiding, opvallend, die zaken, wel instemmen. Dan hebben wij nog een paar vragen. Er wordt geadviseerd om in een onderzoek na te gaan waar de lokale pijnpunten liggen voor wat betreft de opkomst. Daarmee doelt men onder andere op dat mensen geen tijd hebben of wat dan ook. Nou, dat kun je oplossen met die extra stembureaus op Schiphol en dat soort zaken, maar misschien is het goed om daar nog eens even naar te kijken. Wat zijn nu de specifieke pijnpunten voor onze gemeente in dit verband? Nog een vraag. Wat is er nieuw aan beslispunt 2 en als u meer inspanningen wilt gaan leveren op dit punt, waar baseert u dit dan op? Dat heeft dan te maken met het gestelde in het onderzoek. Ik heb de heer Meegdes en de heer Van Dijk een flink aantal interessante dingen horen zeggen waar wij wel mee in kunnen stemmen. Ik ben wel benieuwd naar de amendementen. Misschien kunnen wij dat samen dan verder gaan doen.

De VOORZITTER: U zit door uw tijd heen. Sterker nog, u bent eroverheen.

De heer DE VRIES: Ik ben eroverheen? Hé, wat jammer, want ik had nog een aantal dingen...

De VOORZITTER: Nou, misschien kunnen wij dat voor de tweede termijn bewaren, mocht er nog een soort veegronde komen. Dan krijgt nu het woord mevrouw Van Straten, VVD. Gaat uw gang.

Mevrouw VAN STRATEN: Dank u wel, voorzitter. Over het algemeen kunnen wij ons vinden in de plannen die in deze nota worden voorgesteld. Het bezwaar met betrekking tot peilingen die wij hier van D66 horen wordt bij ons niet gedeeld. Een aantal mensen die al langer meelopen konden vertellen dat de gemeente dit acht jaar geleden, en dan kijk ik even naar andere mensen die al langer meelopen, ook gedaan heeft en dat die peilingen redelijk overeenkwamen met de daadwerkelijke uitslag. In ieder geval, die peilingen hebben een positief effect op de opkomst van mensen en interesse van mensen in verkiezingen. Dat is wat ons betreft het belangrijkste, dus wij delen dat bezwaar niet. Dan hebben wij nog een algemene opmerking en een vraag aan onze collega's en dan zal ik ook nog even ingaan op de voorstellen die zijn gedaan. De algemene opmerking betreft toch ook weer de verspreiding van de InforMeer. Wij hebben dat al vaker onder de aandacht gebracht. Het wordt slecht verspreid in Haarlemmermeer. Ik krijg hem tegenwoordig met een busje thuisbezorgd. Laatst heb ik die mijnheer eens aangesproken en gezegd, hoe bepalen jullie nu wie jullie met een busje dat HCnieuws rondbrengen. Dat zijn tien mensen in Vijfhuizen die een keer een e-mail gestuurd hebben of gebeld hebben. Zij krijgen het, dus ik wil nog wel de opmerking maken, we gaan heel veel via InforMeer publiceren, maar als die niet afgeleverd wordt, dan moeten wij daar denk ik niet te veel van verwachten. Verder had ik de vraag aan onze collega's over de verkiezingsborden. Dat heeft mijn collega De Baat al wel eens een keer eerder aan de orde gebracht, want de borden die wij nu hebben, dat kan moderner, dat kan netter en het kan duurzamer wat ons betreft. Daar zit wel een prijskaartje aan, dus de vraag hier is ook, wij zouden dat willen en zijn andere collega's ook bereid om daar geld voor vrij te maken? Dan zou ik nog even ingaan op een aparte verkiezingscommissie. Dat hoeft wat ons betreft niet. Onze fractievoorzitter kan dat prima doen in het Seniorenconvent wat ons betreft. Dan heb ik, volgens mij, alle voorstellen...

De VOORZITTER: U krijgt een interruptie van mijnheer Rip van de HAP. Gaat uw gang.

De heer RIP: Ik wilde heel even reageren op het voorstel dat van de VVD komt over die bebording. Het is duurzamer en het kost meer geld. Vanaf je laptop kun je kennelijk makkelijker dat bord bedienen, maar ik moet hier eerlijk op zeggen dat in mijn fractie het ouderwetse, historische plakken nog altijd de boventoon viert. Ik zou het heel vervelend vinden dat als we daarvoor kiezen, dat dan het andere uitgesloten wordt. Wat mij betreft blijven er ook borden van hout in alle kernen, zodat wij lekker kunnen plakken, want dat vinden wij namelijk heerlijk en een goede voorbereiding voor de verkiezingen.

De VOORZITTER: Mijnheer Rip, u bent door uw tijd heen geplakt nu. Mevrouw Van Straten, gaat uw gang.

Mevrouw VAN STRATEN: Ja, ik deel de vreugde en ook een beetje de spanning. Wie hangt er nu als eerste op dat plakbord? Vier jaar geleden waren wij dat en daar zullen wij de komende verkiezingen, als we moeten plakken, ook weer voor zorgen, maar het is natuurlijk wel heel erg intern voor ons, hé? Wij vinden dat leuk en wij hebben daar een romantisch plaatje bij, maar de inwoners vinden dat minder leuk. Helemaal, als het zo een dag is als vandaag, wanneer het de hele middag heeft geregend. Dan ziet het er wat minder gezellig uit. We zitten hier ten slotte niet om ons eigen romantische feestje te vieren, maar met name voor de inwoners.

De VOORZITTER: Dank u wel. Mijnheer Den Elzen, PvdA. Gaat uw gang.

De heer DEN ELZEN: Dank u wel, voorzitter. Ja, als u het goede stijfsel gebruikt, ik ben het met de heer Rip eens hoor, dan blijft het langer plakken dan tot na de verkiezingen. Wat dat betreft, het is ook een stukje nostalgie. Dat hoort er ook wel bij, al is het gemak. Zeker als we het hebben over november. Dus, en-en zou ik haast willen zeggen. Het gemak is wel, dat we het ook digitaal zouden kunnen. Dat heeft ook wel weer voordelen. Dus en-en, dat zou prachtig zijn. Even naar het raadsvoorstel zelf. Het is volgens mij geschreven vanuit een neutrale positie, met de positie vanuit de gemeente. Hoe krijgen wij voor elkaar dat daar zo meteen een raad zit die ook legitimiteit heeft waar het grootste gedeelte van de bevolking op gestemd heeft. En ik ben het met de heer Rip eens, misschien moeten wij wel gaan voor die gemeente, zeker in herindelingstijd, die zo meteen die trofee daarvoor krijgt. Maar daar hebben wij als raad ook baat bij, want ik zeg altijd, die legitimiteitsvraag, want die zit erachter. In die zin, vanuit die neutraliteit, hoe krijgen wij die opkomst omhoog? Zo heb ik het ook gelezen. Ik heb hier allerlei ideeën gehoord, maar die neem ik mee in mijn eigen partij als ik het heb over de campagneleider die ik daar speel, want dan gaan wij kijken, hoe zetten wij dan bepaalde middelen in? Gaan wij langs de deur, gaan wij niet langs? Daar gaat het hier niet om. Dit gaat echt om die opkomstbevordering. Daar moeten wij mee aan de gang gaan. Ik hoor de heer Meegdes iets zeggen: misschien moeten wij zelf die stellingen gaan verzinnen. Nee, laat dat nu over aan die onafhankelijke partij. Die leest onze partijprogramma's. Die haalt daar de stellingen uit, legt er tachtig aan ons voor en zoekt de verschillen op. Uiteindelijk staan er gewoon twintig in de StemWijzer of in het Kieskompas. Laat dat aan hen over om de verschillen uit te vergroten. Wij kunnen dat ook, maar dat doen wij in de debatten strakjes.

De VOORZITTER: Een interruptie van de heer Meegdes van D66. Gaat uw gang.

De heer MEEGDES: Ja, het is net alsof u geen vertrouwen heeft in onze inwoners. Ik heb het wel vaker bij de PvdA gehoord, over referenda en zo, maar waarom zouden onze inwoners niet kunnen bedenken: wat zijn nu de onderwerpen die in zo een Kieskompas vallen? Tien van die stellingen doen onze inwoners. Wat is daarop tegen, mijnheer Den Elzen?

De VOORZITTER: Mijnheer Den Elzen, gaat uw gang. Mijnheer Meegdes, wilt u via de voorzitter spreken, alstublieft.

De heer DEN ELZEN: Op zich is daar helemaal niets op tegen, maar als u goed geluisterd heeft naar wat de inwoners willen, dan heeft u daar in uw verkiezingsprogramma al een item over opgenomen. Goed, voorzitter, ik ga er gewoon over verder. Waar ik het wel met de heer Meegdes over eens ben is, als u het hebt over peilingen. Peilingen over hoeveel mensen bereid zijn om naar de stembus te komen en daar wellicht meer actie op te zetten, om dat hoger te krijgen, daar ga ik helemaal in mee. Maar peilingen wie zo meteen de grootste of de kleinste wordt, of wat dan ook, dan gaan we het alleen maar hebben over: waarom staat u zo laag of waarom staat u zo hoog? Dan hebben we het niet over die opkomstbevordering. Waarom de een laag en de ander hoog staat, laten wij het daar straks lekker in de debatten onderling met elkaar over hebben. Ik had nog wel een ander dingetje om mensen zoveel mogelijk kenbaar te maken dat er verkiezingen zijn. We hebben het net al gehad over borden. Het was een goed gebruik om ook lantaarnpaalborden neer te zetten. Die waren altijd gereserveerd. Of wij konden via de oude route, dat noemden wij de Hofmanroute in die tijd, rond deze tijd borden krijgen. Er is een nieuwe aanbieder van de borden langs de kant. Ik heb al eerder gevraagd, een jaar geleden, denk ik, is die ruimte er nog steeds, want ik vind hier helemaal niets in terug, om dat soort borden nog steeds beschikbaar te hebben die drie of vier weken voor de verkiezingen, voor de politieke partijen of voor de opkomstbevordering. Dat was het, voorzitter.

De VOORZITTER: Dank u wel. Mevrouw Van der Helm, CDVP.

Mevrouw VAN DER HELM: Dank u, voorzitter. Collega Meegdes stelt voor om dit raadsvoorstel te bespreken, verkiezingen en raadswissel. Ook wij hebben moeite met beslispunt 3, namelijk de peilingen te laten verzorgen door Onderzoek en Statistiek. De vorige periode waren dit polls. Als dat het is wat ermee wordt bedoeld, dan kunnen wij instemmen met dit beslispunt. Anders moeten wij even kijken, collega Meegdes, of wij daar dat niet kunnen aanpassen. Als lokale kleine partij vallen wij tussen de wal en het schip als het gaat om een meerwaarde van een onderzoek om een peiling te houden, dat het een soort graadmeter is van waar sta je, daar zie ik het nut niet van in. De andere acht beslispunten willen de opkomst bevorderen, prima, maar collega's, als politieke partij heb je zelf een taak en die gaan wij dan ook met verve nemen. Ik hoop u ook. Als het gaat om jongeren naar de stembus te krijgen, wat collega Rip van de HAP zegt, dat is ook iets waar ik mij heel graag voor inzet. Het is een lastige taak. We hebben ook al veel dingen. We hebben ook een nacht voor de verkiezing een ludieke samenkomst hier in het Cultuurgebouw, geloof ik. Dat is altijd een grote opkomst, we hopen dat het aanslaat, maar denken wij ook aan de senioren onder ons, want wij vergrijzen, als samenleving, en niet iedereen is natuurlijk mobiel om te komen. Wat gaan wij voor deze groep doen? Verkiezingsborden. Willen wij de prijs betalen vroeg collega Meegdes, hij heeft het over een kosten-batenanalyse, dat gaat mij te ver. Weet je wel? Als je voor de verkiezing geld wilt uittrekken om de opkomst te bevorderen, dan geloof ik de kosten-batenanalyse, want wat gaat u ermee doen? Gaat u de volgende keer als het te hoog is, het niet inzetten?

De VOORZITTER: Mevrouw Van der Helm, u zit door uw tijd heen. Wilt u afronden, alstublieft?

Mevrouw VAN DER HELM: Jeetje. Dan nog over die Hofmanrouteborden, wat collega Bert den Elzen van de PvdA net zei. Ik ben ook benieuwd hoe men tegen de nieuwe methode aankijkt. Daar laat ik het voorlopig bij.

De VOORZITTER: Dank u wel. Mijnheer Schouten, GroenLinks. Gaat uw gang.

De heer SCHOUTEN: Ja, heel kort. Een mooie nota. De grootste zorg is de opkomst. Wij hebben geen landelijke media-aandacht. Dat betekent dat wij er zelf aardig aan moeten trekken. GroenLinks vindt ook de peilingen niet nodig. De HAP zegt als het narrig weer is, is het niet goed voor de opkomst. GroenLinkers zijn van nature gewend aan het narrige weer, dus het is goed voor de opkomst en goed voor de zetels van GroenLinks. Conclusie: wij moeten er gewoon een feestje van maken. We moeten zorgen voor een hoog opkomstpercentage. We moeten out-of-the-box denken. We moeten alles inzetten om die opkomst omhoog te krijgen. De raad moet een duidelijk mandaat verdienen van de bewoners. Tot zover.

De VOORZITTER: Dank u wel, mijnheer Schouten. Mevrouw Sedee, CDA.

Mevrouw SEDEE: Ja. Ik las een hele mooie zin in het rapport, ik zal heel snel praten, want ik heb heel weinig tijd, die gaat als volgt: 'het gemeentelijk belang van een hogere opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen moet worden gezien binnen de bredere context van het belang van democratische legitimiteit van het lokale bestuur en een sterke verbinding tussen raad en inwoners'. Daar gaat het natuurlijk om. Dat baart mij dan toch wel zorgen, want als je kijkt naar de samenvatting van het rapport, staat er eigenlijk zoveel in dat de communicatie vanuit de gemeente niet echt opkomstbevorderend is. Als je dan kijkt hoe wij structureel de communicatie aanpakken, dan vind ik dat wij het geweldig doen. Ervaar de raad. De raad fietst. Koninginnedag zijn wij erbij. Jongerenraad. Kinderburgemeester. We doen zo... (Er spreekt iemand buiten de microfoon.) Koningsdag. Bevrijdingsdag. Van alles en nog wat. En jullie hebben geïnterrupteerd? Dat gaat van jouw tijd af. Wat ik wil zeggen is, dat die structurele communicatie die wij met elkaar doen, steeds naar de mensen toe en uitleggen, even afgezien van wat wij natuurlijk per partij doen, ook belangrijk, maar dat is een

andere insteek, dan baart mij dit gewoon wel erge zorgen. Als daar geld bij moet om extra te communiceren, dan zeg ik, nou ja, goed, laten wij het maar gewoon proberen, maar meer is niet altijd beter. Dat staat ook in het rapport. In dit raadsvoorstel staat wat is uitgezocht. Dus een festival, en de jongeren iets doen, en de InforMeer, en brieven sturen en noem maar op. Ik sta overal achter als dat het helpt, want het is natuurlijk verschrikkelijk als wij ons realiseren dat er inderdaad misschien wel een opkomst is van tussen de 48% en 54%. Dat is wat ik verwacht. Ik ben misschien een beetje pessimistisch, maar dat zou natuurlijk verschrikkelijk zijn. Al krijgen wij maar 1% opkomst, ik bedoel, die gemeenteraad komt wel vol, maar dat is natuurlijk wel een groot probleem, want voor wie doen wij het dan eigenlijk? Daar wil ik het graag bij laten.

De VOORZITTER: U heeft nog tijd over. Mijnheer Beusenberg, SRH. Gaat uw gang.

De heer BEUSENBERG: Dank u, voorzitter. Ook SRH is eigenlijk tegen peilingen, want ik zie daar totaal het nut niet van in. SRH is wel van mening dat je burgers op een hele makkelijke manier kunt benaderen. Ja, dat vind ik wel. Als je nu al van huis uit zorgt dat de verspreiding van de InforMeer...

Wat zeg je? Ja, dan moet je even doorgaan. Dan heb ik straks niets meer.

Maar het gaat al mis bij de verspreiding van de InforMeer, want als ik dan hoor dat in Vijfhuizen, dat degene die reageert dan een InforMeer thuis krijgt... Die vraag heb ik dan wel aan de burgemeester of het college. Het college spreekt af met zo een blad om die InforMeer te verspreiden en je betaalt misschien wel voor 60.000-70.000 oplagen, als er dan 1500 worden verspreid, dan vind je de mensen thuis ook niet. Ik zou dus pleiten voor, je ziet die hele mooie borden wel vaak staan: kijk uit, er wordt ingebroken. Nou, zet die nu eens neer en plak daar ook nog eens een keer: let op, het zijn de verkiezingen. Of heeft u vandaag al...? Of morgen. Ik denk, dat als je je daarop gaat concentreren, dat die opkomst aanzienlijk hoger zou zijn. Nou, nee, ik had nog een dingetje, voorzitter. Dat is, blijf met de jeugd. De jeugd heeft de toekomst. Zorg dat de jeugd ook gaat stemmen. Wij doen dat in ieder geval wel, en ik zou met mijn collega's ook willen spreken om ook de jeugd zover binnen te krijgen. Dan is het laatste, allerlaatste puntje: is het mogelijk dat wij een stemmingsalert krijgen in de gemeente Haarlemmermeer? Iedereen die hier, in de gemeente Haarlemmermeer, een mobiele telefoon heeft, dat je een week 'Let op! De zoveelste is de stemming'. En 'Heeft u al gestemd vandaag, want het kan nog tot 21:00 uur.' Dan pak je iedereen. Dan kun je ook zeggen: de InforMeer komt eraan.

De VOORZITTER: Dank u wel, mijnheer Beusenberg. U bent echt wel door uw tijd heen nu. Mijnheer Hoes, een hoop vragen en negen minuten. Ik geef het u te doen. Gaat uw gang.

Burgemeester HOES: Dank u wel, voorzitter. Ik heb inmiddels geleerd dat ik snel moet praten in deze sessies.

De peilingen, laat ik daar even mee beginnen. Laten wij vanavond wel met elkaar straks de concluderende ronde; willen wij überhaupt peilingen? Dan is de volgende vraag, volgens mij, wie het doet. Doen wij het zelf? Of doen wij het extern? Extern is natuurlijk duurder, maar goed, dat is een kwestie van offreren wat wij moeten doen binnen het totaalbudget. U heeft op de begroting € 100.000,00 staan voor de totale verkiezingen. Die heeft u zelf op de begroting gezet. Daar moet het in principe allemaal in passen. Als er meer nodig is, moeten wij voor meer geld bij u komen. Dat is een heel specifiek punt, waar we naar moeten kijken. Ik hoor allerlei verschillende meningen, ik kan straks het bandje af luisteren natuurlijk, maar volgens mij is bij een aantal partijen wel behoefte om iets te doen aan peilingen, al is het maar om door die peilingen, daar gaat het om volgens mij, de opkomst te verhogen. De bedoeling is om aandacht voor de verkiezingen te krijgen. Het enige wat wij moeten doen als gemeente, de VVD zegt het heel nadrukkelijk, het gaat als je bij de gemeente kijkt niet om allerlei verschillende standpunten. Daar gaat het niet om. Het gaat mij er straks om dat er raadsleden zitten met een zo groot mogelijk draagvlak. Dat geldt voor het totaal. Dan vind ik eigenlijk en

misschien moeten wij er even over nadenken, over die 82,6%, als een soort van slogan of geuzennaam of wat dan ook, om iedereen te triggeren van: jongens, het kan toch niet zo zijn dat wij het laten lopen? Zo moeilijk is het namelijk niet. Maar ze hoeven alleen maar te komen. Het enige wat lastig is, is dat zij een keus moeten maken. Nou, daar moeten wij zoveel mogelijk informatie aan geven. Ze moeten er makkelijk kunnen komen. De invalidenplaats. Ik ga er eens eventjes naar kijken of dat een punt is. En de stembureaus moeten op de goede plek zijn. Nou, we moeten nog een exacte inventarisatie maken waar de beste plekken zijn, daarom staat het aantal er ook niet in, maar we zoeken juist naar plekken waar zoveel mogelijk mensen komen. Het gaat wel om mensen die in onze gemeente wonen. Ik weet nog even niet of Schiphol bijvoorbeeld een goede plek is, want ik weet niet hoeveel mensen langs dat stembureau komen die op Schiphol werken. Daar gaan we naar kijken. Het Kieskompas en de StemWijzer. Op zich is het een vak apart om zoiets te doen. Ik denk niet dat wij dat zelf allemaal kunnen doen. Ik denk dat die bestaande organisaties toch altijd de hulp van ons en van u vragen om mee te kijken, wat staat er nu in de verkiezingsprogramma's en wat zijn de leidende thema's? Volgens mij, is het prima om dat via een bureau te doen. Zij hebben ook de infrastructuur om dat op de goede manier digitaal weg te zetten.

De VOORZITTER: U krijgt een interruptie van mijnheer Meegdes, D66.

De heer MEEGDES: Toevallig sprak ik André Krouwel van het Kieskompas recent. Daarin zie je dat sommige gemeenten inderdaad ook aan de inwoners een aantal stellingen voorleggen. De manier waarop je dat invult, uiteraard moet je dat aan die bureaus overlaten, maar mijn vraag was juist: kunnen wij daar nu eens op een andere manier naar kijken en ook de inwoners betrekken bij die stellingen.

De VOORZITTER: Mijnheer Hoes, gaat u verder.

Burgemeester HOES: Dank u wel, voorzitter. Laten wij dat gewoon meenemen. Laat ik even helder zijn. Het is niet mijn voorstel dat hier voorligt. Het is uw voorstel dat hier voorligt. Het is twee keer door het Seniorenconvent gekomen, dus wij moeten met elkaar kijken waar de grootste gemene deler zit. Dat is een kwestie van invullen van het thema dat hier staat. Daar kunnen wij natuurlijk met elkaar naar kijken.

De verkiezingsborden. Als we dat digitaal gaan doen, op zich zou ik zeggen, dan ben je een hele moderne gemeente, maar het is hartstikke duur als wij dat doen. Je kunt ze misschien nog lenen van een andere gemeente en afschrijven over meer verkiezingen natuurlijk, maar ik snap de charme van de ouderwetse borden ook wel. Nou is die charme voor ons, die vind ik helemaal niet zo relevant, want het gaat erom hoe het bij de kiezer overkomt. Ik vind eerlijk gezegd, als ik de gemeente binnenkom en die digitale borden staan er, die hebben zich er makkelijk vanaf gemaakt, want dat gaat gewoon allemaal met knippen/plakken en klaar is Kees. En ik kan niet eens zien waar mijn partij dan bij wijze van spreken zit, dus dat plakken trekt wel een bepaalde aandacht volgens mij. Maar het is er nu, maar ik denk, het is nu een stuk goedkoper als we gewoon de borden handhaven zoals wij ze hebben. Het is eerder wel eens voorgesteld om te doen, maar nooit door uw raad gekomen om die digitale borden... Zal ik eerst even mijn relaas afmaken, als ik dat aan de voorzitter mag vragen?

De VOORZITTER: Ja.

Burgemeester HOES: Dat zijn de verkiezingsborden. Het elektronisch tellen en stemmen. Daar zijn wij naar aan het kijken, om te kijken of wij daar een proef mee kunnen doen. Het ministerie vindt het een belangrijk thema om daarmee aan de slag te gaan, dus wij hebben daar contact over. We weten niet of het gaat lukken, maar daar komen wij nog zeker bij u op terug, want het is weer een

aandachtstrekker. Weer een aandachtstrekker om te kijken of wij daar iets mee kunnen, maar uiteindelijk moet het allemaal wel betrouwbaar zijn met elkaar.

De live-avond. Ja, misschien trekt het weinig mensen op die avond relatief, maar je kunt er wel weer publiciteit mee genereren. Alles wat je doet, dat geldt trouwens ook voor dat plakken, ik zou denken bij dat plakken, stuur je eigen filmpjes. Zet ze op Facebook. Zet ze overal op. Alles wat je doet, gewoon digitaal vastleggen. Dat is de manier om iedereen op te juttten. Laat dan maar zien, ik was de eerste op dit bord en hij of zij was de derde op dat bord. Kijk eens, die heeft te groot geplakt. Dat is de lol van verkiezingen. Dat moet je volgens mij met elkaar delen. Dat is het beste dat volgens mij werkt.

Persoonlijke gesprekken. Ik denk inderdaad mijnheer Rip, dat het gaat om de persoonlijke contacten. Digitaal werkt ook, dat komt ook redelijk persoonlijk over als je het goed doet. Maar de persoonlijke gesprekken, in alle kernen met mensen gaan praten, of het nu senioren, junioren, winkeliers, iedereen zijn, dat is gewoon het beste wat je kunt doen. Inderdaad, vier jaar lang. Ik bedoel, de verkiezingen van over vier jaar zijn allang weer begonnen. Wat dat betreft is het een continu gebeuren met elkaar.

Die stemselfies. Ja, dat is heel persoonlijk. Ik had er in het begin zelf moeite mee dat het gebeurde, totdat ik hoorde dat het allemaal mocht, dus ik denk, ja, als het mag en mensen vinden het leuk en het helpt om daar aandacht voor te krijgen, maar dan moet het dus op die dag al een thema worden om op de rest van die dag effect te hebben. Dat is natuurlijk altijd weer de vraag. Uiteindelijk gaat het voor ons om de opkomstbevordering. Als je om 10.00 uur 's morgens zo een stemselfie erop zet, of dat dan de uitwerking heeft dat er gedurende de dag er meer jongeren of zo gaan stemmen, of je staat met je oma, met de invalidenwagen, en je laat zien; kijk eens, ik kan mooi parkeren voor het stembureau, het werkt. We moeten er eens even naar gaan kijken. Allemaal dat soort dingetjes, gedurende de dag. Of misschien het moment dat je de invalidenparkeerplaatsen aanlegt. Dan kunnen wij als gemeente er ook weer een filmpje op zetten. Kijk eens, we hebben het aangelegd. U kunt makkelijk komen. Al dat soort dingen, het kost niets, moeten wij met elkaar naar kijken.

De kerk inzetten. Dat gaat wat mij betreft wat ver als gemeente, maar ik kan mij voorstellen dat iedereen zijn eigen achterban maximaal gaat mobiliseren. Ik heb inmiddels een aantal kerken gezien en de maat van de kerken ook gezien, nou, daar kunnen een hoop mensen in. Als zij allemaal gaan stemmen, als u dat gaat lukken, dan moet het lukken om die ene zetel uit te breiden, denk ik. Ik weet ook niet of die mensen hier allemaal wonen trouwens die bij u naar de kerk gaan.

Even kijken. Dan heb ik daar een aantal punten gehad.

De InforMeer. Dat is natuurlijk een thema, daar kunnen wij het iedere dag met elkaar over hebben. Daar zitten wij als gemeente bovenop om te zorgen dat die verspreiding beter gaat. Dat wagentje rondrijden, dat kost ook goud geld voor die mensen. Eigenlijk hebben zij zichzelf daar enorm mee, dat zij de verspreiding niet goed doen. Het is een continu punt van zorg. We mogen daar niet alleen van afhankelijk zijn, van de InforMeer. Dat is overigens met dat digitale ook. Ik vind het heel ingewikkeld. Ik zie dat allerlei landelijke partijen enorm succesvol zijn met digitaal campagne voeren, maar ik denk, al die mensen die dat niet kunnen, dat is een hele grote groep van onze doelgroep. Juist bij lokale verkiezingen heb je die mensen nodig die gewoon niet handig met die dingen zijn. Je moet een enorme mix hebben van manieren, ook in de openbare ruimte, om mensen te triggeren.

Rond de palen. Daar zijn wij even naar aan het kijken. Daar moeten wij eventjes kijken hoe het contract is met de huidige partij die over de borden gaat. Daar komen wij nog bij u op terug.

En het stemalert. Ja, die vind ik leuk. Ik weet niet of het kan, maar ik vind het zeker het onderzoeken waard of zoiets kan. Maar het idee is prima, volgens mij.

De heer BEUSENBERG: Kijk, volgens mij, want ik hoor net van...

De VOORZITTER: Wacht even, mijnheer Beusenberg. U heeft geen tijd meer. We gaan zo een tweede ronde doen, degenen die dan misschien nog tijd over hebben. Dan kunt u daarna nog een opmerking maken.

De heer BEUSENBERG: Nu ben ik een keer positief in het nieuws...

De VOORZITTER: Ja, heel goed. Ik wil even eerst langs de partijen die nog spreektijd hebben gaan. We beginnen natuurlijk bij D66. U heeft nog veel tijd over. Gaat uw gang.

De heer MEEGDES: Dank u wel, voorzitter. Ik denk dat het een enorme uitdaging is, voor ons allemaal en voor de gemeente, om die opkomst te bevorderen. Ik heb daar iets over gezegd, maar ik wil wel dat we naar effectiviteit kijken. Ik heb het ook al gezegd: een sms'je, de dag van de verkiezingen, van de burgemeester; ga stemmen, of hoe mijnheer Beusenbergh het beschreef. Of geotargeting, daar geloof ik echt in. Zet daar nu echt ook geld op in, want ik vind dat er een heleboel dingen zijn... We moeten gewoon zorgen, dat het zichtbaar is en dat het gaat leven.

Wat wij in het voorstel missen, daar zouden wij in een vervolg, bijvoorbeeld met een verkiezingscommissie, want daar heeft de burgemeester nog niets over gezegd, expats. Die hebben wij hier ook in deze gemeente. Hoe gaan wij daarmee om? Hoe gaan wij hen informeren?

Hetzelfde geldt voor: hoe zorgen wij nu dat die verschillen, bijvoorbeeld in de verkiezingsspecials, in InforMeer, op Facebook, dat die duidelijk worden? Daar zou ik ook echt wel met een verkiezingscommissie over na willen denken. Dan over die verkiezingsborden. Ik snap de nostalgie van de burgemeester, die voel ik bijna ook al, als jong persoon, maar we hebben hier wel als raad gevraagd om met een voorstel naar de raad te komen. Ik verwacht ook echt wel een voorstel waar wij dan uiteindelijk een beslissing over kunnen nemen. Tot slot, ik heb de burgemeester nog niet gehoord over, in plaats van een fractievoorzittersconvent, dat geheim is, waar ook over andere dingen wordt gesproken, om een verkiezingscommissie in te stellen die de verkiezingen begeleidt. Daar graag nog een reactie op.

De VOORZITTER: Dan mevrouw Van Straten, u heeft nog spreektijd. Gaat uw gang.

Mevrouw VAN STRATEN: Nee, ik heb niets meer toe te voegen. Dank u wel.

De VOORZITTER: Geen behoefte? Dan mijnheer Den Elzen. U heeft nog 45 seconden. Ik zag dat u net een interruptie wilde maken, maar ik dacht misschien wilt u die voor uw eigen tweede termijn gebruiken. Gaat uw gang.

De heer DEN ELZEN: Nou, dan doe ik het meteen in tweeën. Ik ben blij met het antwoord van de portefeuillehouder dat de peilingen in principe zijn bedoeld om die opkomst te bevorderen. Om te kijken, kunnen wij mensen nog meer die kant op laten komen. Ik ben blij dat hij nog met een nader antwoord komt op de zogenaamde Hofmanborden, zoals het heette. En ik wilde reageren naar de heer Meegdes, maar ik ben even kwijt waar ik op wilde reageren, dus die onthoud ik nog even. Dank u.

De VOORZITTER: Heel goed. Dank u wel. Mijnheer Schouten, GroenLinks.

De heer SCHOUTEN: Ik ben ook heel blij met het betoog van de burgemeester. Nogmaals, we moeten er gewoon een feestje van maken en er gewoon voor gaan. Dat was het. Tot zover.

De VOORZITTER: Mevrouw Sedee, CDA, u heeft nog tijd.

Mevrouw SEDEE: Nee, ik vind dat ik genoeg heb gezegd.

De VOORZITTER: Goed, dan concludeer ik dat wij nog zeven minuten hebben. U heeft nog een vraag gekregen, mijnheer Hoes. Als u die nog beantwoordt?

Burgemeester HOES: Ja, de expats hebben wij specifiek benaderd bij de laatste verkiezingen, volgens mij ook in het Engels, anders werkt het niet bij expats, dus daar moeten wij even specifiek naar kijken. Maar volgens mij hebben wij hen wel in onze loop zitten.

Ik was de vraag vergeten, zie ik, van mevrouw Van der Helm over de senioren. Die nemen wij natuurlijk ook integraal mee. Er is nu ook pas een uitspraak geweest, volgens mij, over het ondersteunen van mensen die moeilijk zelfstandig kunnen stemmen. Volgens mij mag er nu hulp verleend worden door iemand van het stembureau. Dat biedt al een zeker perspectief om verzorgingshuizen en bejaarden... Dus, daar zullen wij specifiek naar kijken en anders kunnen wij daar altijd bilateraal nog een keer op terugkomen.

De VOORZITTER: Ik ga een veegronde doen, mevrouw Van der Helm, met nog zes minuten op de klok. Even kijken wie nog behoefte heeft aan een uitsmijter.

Burgemeester HOES: Zal ik de verkiezingscommissie nog even doen?

De VOORZITTER: O ja, gaat uw gang.

Burgemeester HOES: Dat was de laatste. De verkiezingscommissie. Het is nu primair het Seniorenconvent dat u hiervoor hebt ingesteld. Mij maakt het niet uit. Als u onder elkaar zegt, wij willen een speciale commissie of iemand anders in onze fractie is beter geëquipeerd om het te doen, dan noemen wij het niet het Seniorenconvent, maar dan zijn het... Als er maar namens iedere partij iemand in zit. Ik kan mij voorstellen iedere partij die zich heeft ingeschreven bij de verkiezingen... Ik bedoel, laten wij nu eventjes met elkaar kijken, wat een slimme en handige oplossing is.

De VOORZITTER: Goed. Dank u wel. Mevrouw Sedee had geen behoefte. Mijnheer Beusenberg, heeft u nog behoefte aan... Ja?

De heer BEUSENBERG: Dank u, voorzitter. Ik wil toch nog even doorgaan op die verkiezings- of stemalert, want hoeveel procent van de inwoners in de gemeente Haarlemmermeer van boven de achttien hebben een mobieltje? Ik denk dat dit misschien wel tegen de 95, 96% loopt. Daar kan de InforMeer niet tegenop hoor! Ik ben ervan overtuigd. En mijnheer Van Dijk zei, je zit misschien met privacy. Ja, maar een stemalert, dat heeft volgens mij niets met privacy te maken. Ik denk dat wij juist aan kunnen geven dat het heel belangrijk is dat mensen hun stem uit gaan brengen.

De VOORZITTER: Dank u wel. Mijnheer Van Dijk, Forza!

De heer VAN DIJK: Voorzitter, ik ben blij met de antwoorden van de burgemeester. Ik ben ook nog steeds van mening dat peilingen niet echt iets zullen toevoegen, want hoe worden die peilingen dan bekend gemaakt? Komt er een meter hier bovenop het raadhuis te staan? Ik denk dat er heel weinig bereik zal zijn voor mensen. Dat zo een uitslag ergens verdwijnt en dat het niet zichtbaar is. Ten aanzien van jongeren. Acht jaar geleden hebben wij bij de verkiezingen ook ingezet op jongeren. Toen hebben wij speciale jongerendebatten, dat weet de heer Rip ook nog wel, dan gingen wij de hele polder door om jongerendebatten te doen. En ja, daar stond je dan in Rijsenhout met twaalf kandidaten en drie jongeren. Dat werkte ook niet helemaal. Dat was ook best wel jammer. Een commissie zou ik wel belangrijk vinden. Ik zit niet in het Seniorenconvent, maar ik vind het wel belangrijk, ik wil graag meedenken.

De VOORZITTER: Mijnheer Meegdes, nog behoefte aan een laatste opmerking?

De heer MEEGDES: Ja, ook contact met sociale media. Facebook heeft dat bij de landelijke verkiezingen gedaan, maar neem ook contact op met sociale media omdat wij hier een aparte gemeente zijn, dat daar ook aandacht komt. En nogmaals die geotargeting op nu.nl, telegraaf.nl.

De VOORZITTER: Dank u wel. Mijnheer Rip van de HAP.

De heer RIP: Voorzitter, dank de burgemeester voor de beantwoording en dank ook voor het feit dat hij die 82,6% als een ultieme uitdaging ziet, evenzo als het nostalgische plakken. Ik heb een ding gemist. Ik had eigenlijk een vraag neergelegd, de doelgroep waar het over gaat, waar veel stemmers zouden kunnen zitten, in ieder geval te bewegen om te stemmen, dat zijn de jongeren. Ik heb aan u gevraagd, hoe krijgen wij dit ook in de Jongerenraad, want ik vind het belangrijk. Niet dat wij het in de senioren doen en dat wij het hier vanavond beslissen, want het gaat ook over jongeren, dus hoe krijgen wij dit stuk daar? Dat wil ik graag nog even weten. En over de InforMeer wil ik ook nog een ander ding zeggen. Ik snap dat, want wij komen dat ook veel tegen, van mensen die de InforMeer missen of het krantje niet krijgen, maar wij moeten ons ook realiseren dat wij ook partijen hebben in deze raad die al vier jaar lang wedijveren om vooral de nee-neesticker op de deuren geplakt te krijgen. Of de nee-ja. Dat heeft dus ook consequenties. Dat moeten we ons wel realiseren, dus ik ben blij dat u zegt dat u er bovenop zit, maar het is ook lastig.

De VOORZITTER: Mevrouw Van der Helm, CDVP.

Mevrouw VAN DER HELM: Voorzitter, dank voor de beantwoording, burgemeester. Aanvullend op wat u zei over de ouderen en de ondersteuning rond de stembureaus op de dag zelf, zo heb ik het begrepen, denk ik ook een klein beetje meer in het voortraject, want als er tijdelijke parkeerplaatsen komen, dan is dat al een stap verder, maar we hebben natuurlijk heel veel ouderen, gelukkig, ook in kleinere kernen die niet altijd bij de stembureaus kunnen komen. Daar denk ik meer aan. Want als je bij de grote verzorgingsflat of aanleunwoningen wel een stembureau hebt, hoe gaat het als je van verder weg moet komen? Dat bedoel ik meer.

De VOORZITTER: Nee, geen nabrander meer. Mijnheer Schouten. Niet? Mijnheer Den Elzen.

De heer DEN ELZEN: Ja dank u wel, voorzitter. Die commissie zou wat mij betreft een meerwaarde hebben naar aanleiding van de peiling die is geweest; het wordt wel erg laag. Wat kunnen we de komende twee, drie weken doen om die opkomst nog meer te bevorderen? Want voor de rest vinden wij, de verkiezingen... Ten minste heeft elke partij haar campagnecommissie om gewoon lekker aan de gang te gaan. Het zou goed zijn, maar meer vanuit die opkomstbevordering. Ja, het alert is hartstikke leuk, maar volgens mij is per 25 mei 2018 de AVG, dan moet je eerst van tevoren toestemming geven bij dit soort zaken om dat soort sms'jes te ontvangen. Ja, jammer. Of we moeten heel erg stout zijn.

De VOORZITTER: Mevrouw Van Straten, niet hè of wel? Nee. En mijnheer De Vries, ChristenUnie-SGP. Nog kort, alstublieft?

De heer DE VRIES: Ja, ik heb nog heel eventjes. Ik mag ook nog eventjes wat zeggen. Ik ben het nog steeds eens met effectiviteit en kosten-batenanalyse. Ik denk dat wij geen dingen moeten doen die totaal geen enkel nut hebben, zoals uit onderzoek blijkt, dus laten wij inzetten op de dingen die wel effect gaan hebben, zoals die extra bureaus die genoemd worden. Nog even over de kerkgang. Men denkt misschien dat er alleen ChristenUnie-SGP'ers in de kerk zitten, maar er zitten ook CDA'ers, PvdA'ers, D66'ers en zelfs PVV'ers. Dank u wel.

De VOORZITTER: Goed. U heeft een ordevoorstel, mevrouw Sedee? Mevrouw Sedee heeft een ordevoorstel.

Mevrouw SEDEE: Ik heb nog een ordevoorstel. Het is als volgt, als opmerking voor ons allemaal: dat de Jongerengemeenteraad in het rapport duidelijk genoemd staat en ook de projecten. Dat konden we niet anders verwachten van dit stuk, weer uitstekend geschreven door de griffie, dat ook de Jongerenraad is meegenomen. Dat wilde ik even toch als ordepunt vertellen.

De VOORZITTER: Nou, volgens mij was dat meer gewoon een opmerking. Mijnheer Hoes, nog een aantal vragen. Gaat uw gang.

Burgemeester HOES: De allerlaatste, volgens mij. Want ik ben de 'Dag van de Democratie' vergeten.

De heer RIP: Nee, de 'Dag van het Democratisch Recht'.

Burgemeester HOES: Ja, maar misschien moeten wij er wel een week van maken, want hij moet wel aangekeild worden. Dat is geen Haarlemmermeers, maar dat is Brabants. Dat is zo mooi. Je moet gewoon richting die dag iets doen. Ik moet even kijken. En dat vervoer. Dat is ook wel iets interessants om naar te kijken. Dat is ook heel ouderwets, dat je gewoon mensen ophaalt om naar het stembureau te gaan. Dat mag u overigens allemaal zelf doen ook, maar daar zou je ook over na kunnen denken. Want zelfs als u met een, ik heb dat busje van de HAP wel eens zien rijden, maar je weet nooit zeker of zij toch stiekem SP gaan stemmen, maar ja, ze gaan wel stemmen. Dat wilt u. Op naar de 82,6%.

De VOORZITTER: Voordat we hier weer een enorme chaos krijgen, wil ik u graag melden dat er over dit voorstel op 21 juni 2018 gestemd wordt. Ik wil u allemaal danken voor uw aanwezigheid en bijdrage en sluit ik hierbij de sessie.